

HEILSA

Tú eigur at vísa barninum, at tær dámar at tosa við tað, hóast barnið stríðist við orðini

HVÍ STAMA VIT?

Í hesi greinini verður sagt eitt sindur um staming, og her eru eisini nøkur góð ráð um, hvussu foreldur kunnu hjálpa børnum sum stama

Vilmund Jacobsen

At stama er eitt talubrek, sum kann mennast til ein samskiftistrupulleika. Staming byrjar ofta í 2-5 ára aldri, og sagt verður, at eini 4-5% av øllum børnum stama í styttri ella longri tíð.

Flestu børn, sum byrja at stama, halda uppat aftur av sær sjálvum, men nøkur børn halda fram við at stama.

Millum 0,7 og 1% av vaksna fólkinum stama, og staming rakar nógv fleiri menn enn kvinnur.

Orsøkin til staming er ikki kend, men viðgerðarar og granskarar eru samdir um, at staming bæði er arvalig,

biologisk og at ymiskir talimálsligir og psykososialir faktorar eru partur av stamingini.

Ytra og innara

Stamieyðkenni kunnu býttast upp í eina ytru staming og eina innaru staming:

Ytra stamingin er

- hoyribar stamieyðkenni, eitt nú sum endurtøkur, leingingar og blokeringar av orðum
- sjónlig stamieyðkenni, sum eitt nú stríð fyri at snakka og rørslur í andliti og kroppi, tá tosað verður

Innara staming kann eitt nú vera

- ótti fyri at stama tú roynir at umgangast stamiorð, ávís fólk ella ávísar støður
- tú ert smæðin, forargaður og hevur eina kenslu av minnivirði

Nøkur góð ráð

Hvat kunnu vit so gera, tá barnið er byrjað at stama?

Jú, vit eiga at geva barninum góða tíð at tosa, og vit eiga at vísa barninum áhuga fyri tí, tað hevur at siga.

Vit eiga ikki at órógva, ørkymla ella geva barninum góð ráð undir prátinum.

Tað er heldur ikki skila-

gott, tá staming er vorðin ein trupulleiki hjá barninum, at spyrja ov nógv óumhugsadar spurningar.

Vit eiga at hava góða eygnakontakt við barnið og eiga at tosa náttúrliga um stamingina.

Tú eigur at vísa barninum, at tær dámar at tosa við tað, hóast barnið stríðist við orðini.

Vit eiga í aðrar mátar at vera ein góð talufyrmynd sum merkir, at vit tosa hóvliga, stutt og beinleiðis og brúka einfaldar setningar.

Skilagott er eisini at minka um styrkina á røddini, tá tosað verður við barn, ið hevur stami-trupulleikar.

Onnur ráð eru at minka um krøvini, tá barnið stamar illa.

Vit eiga at læra barnið at hava tol, eitt nú tá spøl verða spæld sum krevja, at spælt verður eftir tørni.

Vit eiga ikki at tosa við barnið, sum um tað er til próvtøku, og tá tosað verður um innihald í barnabókum, eiga vit at tosa út frá tí, sum barnið sjálv kemur við og soleiðis lata vit barnið sjálv seta treytirnar.

Fakta um staming

Í fakta um staming kunnu vit lesa, at umleið 80% av børnunum, sum stama, halda uppat aftur.

Samanumtikið verður sagt, at umleið 1% av fólkinum stama, og tað eru umleið fyra ferðir so nógvir menn sum kvinnur, ið stama.

Hevur tú hug at vita meira um staming, er ymiskt at lesa á www.davs.dk